

EDİTÖR'DEN

Gülgün ÇİĞDEM¹

İnsanlar artık ihtiyaç duyduğu için tüketmiyor, tüketmeye ihtiyaç duyuyor.

Jean Baudrillard

Oldukça geniş ve yaygın bir kullanım alanına sahip olan kriz, esasen sosyo-iktisadi bir olgudur. Üzerinde anlaşılmış, ortak, tek bir tanımı bulunmamakla beraber, tanımlar, araştırmacının disiplinine bağlı olarak değişiklikler göstermektedir. Kimilerine göre “*olağandışı*”, kimi araştırmacılara göre ise “*olağan bir varoluş*” olan krizler, neticede bir bozulmayı, bir sarsılmayı beraberinde getirirler. Bu bağlamda “dengeden sapma” olarak da nitelendirilebilen iktisadi krizlerin tarihsel süreç göz önüne alındığında hep var olduğu, ancak değişerek geliştiği görülmektedir. Özellikle 1980’leri takiben, liberal politikaların yaygınlaşması, sınırların kaldırılarak sermaye hareketlerinin serbestleşmesi, insanoğlunun var olduğu günden başlayan küreselleşmenin hız kazanması ve dış ticaretin artması neticesinde birbirine bağımlı hale gelen ekonomiler “*kırılgan*”laşmıştır, krizler de küresel bir yapıya bürünmüştür. Böylelikle dünyanın herhangi bir köşesinde oluşan bir sorun, dünyanın geri kalanını dolaylı veya dolaysız bir şekilde mutlaka etkilemektedir.

Üretim, bölüşüm ve tüketime ilişkin denge durumunun bozulmasını finansal çalkantı, durgunluk, resesyon, depresyon, slumpflasyon gibi farklı evreler izleyebilmektedir. Bu terminolojilerin çoğunlukla “*kriz, bunalım*” anlamında kullanılmasına karşın, sürecin gelişmesi ve derinleşmesine bağlı olarak, taşıdığı anlamlar farklılaşmaktadır. Krizler, başlangıç noktasına göre de kategorize edilmektedir; para krizleri, döviz krizleri, bankacılık krizleri, dış borç krizleri, ödemeler dengesi krizleri, reel sektör krizleri gibi.

Sebebi ve adı ne olursa olsun, içerisinde sürekli değişimleri barındıran krizler, hem mikro hem de makro boyutta oldukça geniş bir etki alanına sahiptir ve -sağlık başta olmak üzere- hemen her disiplini etkilemektedir. Mikro boyutta; firmaların sıklıkla tenkisata başvurusu neticesinde bireylerin işlerini kaybetmesi, geçim ve yaşam kaygısı, umutsuzluk, itimatsızlık gibi faktörlerin bilhassa kriz süreçlerinde psikik sorunları tetiklediğine ilişkin kuvvetli bulgular araştırmacılar tarafından saptanmıştır. Son yaşanan küresel iktisadi krizi takiben davranış bozuklukları, obsesyon, işsiz kalma korkusu, uyuma sorunu, stres, kendisini bir kıskaç içerisinde hissetmek, yoğun suçluluk, biçare olmak gibi sebeplerle hastanelere başvuranların sayısı artmıştır. Köklü uluslararası banka ve firmaların zincirleme iflasları, firmaların tenkisata başvurmaları, yaşanan iktisadi dengesizlik, toplum üzerinde büyük bir panik ve endişeye yol açmaktadır. İşsiz kalarak yaşam standartlarının gerilemesi sonucu ailesinin geçimini sağlayamama endişesine kapılan birey, öfkeyi önce kendisine ve yakınlarına yöneltmektedir. Medyada canlıların öldürülmesi, hırsızlık, kaçırma olayları, cinnet geçirme

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, gulguncigdem@gmail.com, ORCID ID. 0000-0001-5353-8638.

gibi yoğunlaşan bültenlerle karşılaşılması yaşanan krizlerin toplumsal bir yansımasıdır. Ayrıca iktisadi krizlerin kamu sağlığı üzerindeki yansımaları da yadsınamaz. Bu konuda dolaylı olarak önemli bulguların saptanması yanında, **Dr. Öğr. Üyesi Gülgün ÇİĞDEM** tarafından “**Kriz-Kanser Döngüsü**” ampirik çalışmalar ile sorgulanmaya başlanmıştır. Önemli bir toplumsal sorun olarak gündemdeki yerini hala koruyan ve öldürücü olan kanser, bıraktığı sakatlık, yüksek tedavi maliyetleri, iş gücü ve üretim kaybı ile gerek ulusal gerekse küresel ekonomiye oldukça ağır kayıplar vermektedir. Bu yüksek ekonomik ve insani maliyetlere katlanmaktansa, devletlerin bu kayıpları önleyici politikaları geliştiriyor olmasının getireceği yük, çok daha hafif olacaktır.

Bu çalışma ile iktisadi krizlerin çeşitli disiplinlerdeki etkisi sorgulanmıştır. Bu amaçla, kriz olgusu multidisipliner bir yaklaşımla ele alınarak farklı disiplinlere mensup bilim insanları tarafından araştırılmıştır. Kitap bölümü olarak yazıya dökülen, bazı ampirik çalışmaları da içeren bu değerli araştırmalar, bir bilimsel makale formatında yazılmış olup, Türkçe ve İngilizce özetler ile başlamaktadır.

İktisadi krizlerin sorgulanacağı bu bilimsel eserde ilk olarak **Dr. Öğr. Üyesi Semra BOĞA** tarafından krizin kavramsal çerçevesi oluşturulacak ve kuramsal olarak kriz olgusu tartışılacaktır. Lionell Robbins’in de vurguladığı üzere; iktisat, insan tercihlerini, insan davranışını inceleyen bir bilimdir; **Arş. Gör. Burçin YAZAR** insan psikolojisi ve ekonomi arasındaki ilişkiyi analiz ederek, nasıl bir yönlenme olduğunu saptamaya çalışacaktır. İktisadi krizlerin verdiği uyarı sinyalleri **Dr. Öğr. Üyesi Lokman KANTAR** tarafından Türkiye örneği ile ampirik olarak sorgulanacaktır. Her bir kriz, mevcut sistemin sorgulanmasını beraberinde getirmektedir, **Dr. Öğr. Üyesi Onur ÖZDEMİR** bu sorgulamayı Amerika ölçeğinde gerçekleştirecektir. **Dr. Öğr. Üyesi Beyhan İNCEKARA** ve **Dr. Öğr. Üyesi Rahmi İNCEKARA** Avrupa Birliği Üyesi ülkelerin krizini inceleyecektir. Günümüzde yaşanan krizlerin M.S.III. yüzyıldaki boyutunu **Arş. Gör. Esra SAYIN** ele alarak farklı bir paradigma sunacaktır. Dahası **Arş. Gör. Engincan YILDIZ** ile **Arş. Gör. Fırat BARANAYDIN** gerçekleştirdikleri çalışmaları ile günümüz liderlerinin söylemleri ile tarihin derinliklerinde yer alan imparatorların söylemlerinin benzerliğini ortaya koyarak ekonomiye etkilerini araştıracaklar. Krizlerin hukuk sistemlerine etkileri **Av. Mustafa YUVANÇ** tarafından incelenecektir. Bir diğer enteresan ve daha önce yapılmamış olan bir çalışma **Dr. Öğr. Üyesi İlknur TÜRKÖĞLU** tarafından gerçekleştirilecek ve krizlerin kültür mirası üzerinde yarattığı etkiler ortaya konacaktır. Söz konusu değerli çalışmaların halkın, öğrenci ve araştırmacıların kullanımına sunulmasında sıkıcı olmaktan uzak kılınabilmesi için görseller ve söylemlerden faydalanılmıştır.

Bilime ve insanlığa yararlı olması dileği ile...

Dr. Öğr. Üyesi Gülgün ÇİĞDEM
İstanbul, 19.01.2019